

POSTANOWIENIE

22 maja 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Krzysztof Wesołowski

na posiedzeniu niejawnym 22 maja 2024 r. w Warszawie

w sprawie z wniosku A. B.

z udziałem S. R.

o wyłączenie sędziego,

na skutek wystąpienia przez Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi

w sprawie VIII RCo 53/23,

o przekazanie do sądu równorzędnego

**odmawia przekazania sprawy innemu sądowi
równorzędnemu.**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi zarządzeniem Przewodniczącej VIII Wydziału Rodzinnego i Nieletnich z 11 marca 2024 r. przedłożył Sądowi Najwyższemu akta sprawy VIII RCo 53/23 w związku ze złożeniem przez wnioskodawczynię w sprawie wniosku w trybie art. 44¹ § 1 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 44¹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy może przekazać sprawę do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu z sądem występującym, jeżeli

wymaga tego dobro wymiaru sprawiedliwości, w szczególności względ na społeczne postrzeganie sądu jako organu bezstronnego.

Paragraf 2 powołanego artykułu stanowi, że o przekazanie sprawy może wystąpić sąd właściwy. Na tle tak sformułowanego postanowienia w praktyce jawi się szereg wątpliwości zarówno co do podmiotu uprawnionego do wystąpienia (sędzia sprawozdawca jednoosobowo, sąd w składzie właściwym dla rozpoznania sprawy, przewodniczący wydziału, prezes sądu), postaci wystąpienia (postanowienie, zarządzenie, pismo przewodnie) oraz treści tego wystąpienia. Koncentrując się na tym ostatnim aspekcie, nie powinno budzić wątpliwości, że skoro ustawodawca do takiego wystąpienia upoważnił „sąd właściwy”, a nie strony czy uczestników postępowania, rola sądu nie może ograniczać się wyłącznie do przekaziciela wniosku. Nie można wprowadzić wykluczyć, że inicjatywa wystąpienia do Sądu Najwyższego w trybie art. 44¹ § 1 k.p.c. w konkretnym przypadku należeć będzie do strony czy uczestnika postępowania (tak jak to ma miejsce w niniejszej sprawie), nie zmienia to jednak postaci rzeczy, że to sąd jest wnioskodawcą przekazania sprawy do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu.

Podkreślić przy tym należy, że art. 44¹ k.p.c. wprowadza wyjątek od konstytucyjnej (art. 45 ust. 1 Konstytucji) i kodeksowej zasady rozpoznawania sprawy przez sąd właściwy i z tej przyczyny powinien być interpretowany ściśle (postanowienia SN: z 5 marca 2020 r., IV CO 44/20; z 15 maja 2020 r., II CO 106/20; z 29 listopada 2022 r., III CO 1097/22 i z 11 maja 2024 r., III CO 481/24). W szczególności pochapne korzystanie przez Sąd Najwyższy z możliwości przekazania sprawy do innego sądu może doprowadzić do skutku odwrotnego do zamierzonego, a wynikiem takiego działania może być nawet osłabienie zaufania do niezależności sędziów oraz ich zdolności do obiektywnego orzekania (postanowienia SN z 28 sierpnia 2020 r., V CO 142/20, i z 24 czerwca 2021 r., I CO 74/21). Równocześnie instrument ten nie może być postrzegany jako środek służący rozwiązywaniu problemów organizacyjnych sądownictwa powszechnego lub zastępujący inne instytucje procesowe, np. wyznaczenie sądu na podstawie art. 44, 44², 48¹ k.p.c. lub wyłączenie sędziego na podstawie art. 48 i 49 k.p.c.

Biorąc pod uwagę powyższe należy przyjąć, że wystąpienie do Sądu Najwyższego w trybie art. 44¹ § 1 k.p.c. musi być przez sąd występujący uzasadnione, nawet wówczas, gdy inicjatywa takiego wystąpienia pochodzi od strony lub uczestnika postępowania. Brak stanowiska sądu właściwego, uprawnionego do wystąpienia o przekazanie sprawy do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu, uniemożliwia takie przekazanie. Podkreślić należy, że okoliczności wynikające z przesłanki dobra wymiaru sprawiedliwości, na które powołuje się wnioskodawczyni w sprawie, muszą być realne i stwarzać rzeczywiste zagrożenie dla prawidłowości funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości. Obawa wystąpienia w opinii społecznej przekonania, że sprawa nie zostanie w danym sadzie bezstronnie rozpoznana musi być realna, a nie hipotetyczna (postanowienia Sądu Najwyższego z 16 marca 2020 r., IV CO 18/20; z 20 marca 2023 r., III CO 1208/22). Z wystąpienia Sądu Rejonowego nie wynikają natomiast żadne konkretne powody świadczące o tym, że Sąd właściwy do rozpoznania niniejszej sprawy jest obciążony czynnikami wpływającymi na jego bezstronność czy też swobodę orzekania w niniejszej sprawie. Automatyczne upatrywanie zagrożenia dla dobra wymiaru sprawiedliwości mogłoby prowadzić w konsekwencji do paraliżu sądownictwa, nie zaś do zapewnienia warunków do swobodnego rozstrzygania i budowania autorytetu wymiaru sprawiedliwości.

Z uwagi na powyższe, na podstawie art. 44¹ § 1 k.p.c., orzeczono jak w sentencji postanowienia.

[SOP]

[ms]